

Samen musiceren en componeren DOCENTENHANDLEIDING

Toelichting

Deze les kan zowel klassikaal als volledig zelfstandig worden gegeven. Er wordt gebruikgemaakt van fragmenten die op Teleblik zijn gemaakt. Om ze te kunnen bekijken is hiervoor de (gratis) inlogcode voor de school nodig: <http://www.teleblik.nl/schoolregistratie>

Het antwoordenblad kan na de les uitgedeeld en bewaard worden. Hierop staan ook richtlijnen om te werken met de componeertool die ontwikkeld is door het Muziekcentrum van de Omroep i.s.m. de AVRO: www.ikcomponeer.nl

Belangrijk: Om deze tool te kunnen gebruiken moet de laatste versie van de [Flash Player](#) op de computer staan. Als de tool niet werkt dan is dit niet het geval. Vraag de beheerder van uw computer om Flash te installeren. De oude versie van Flash moet eerst worden verwijderd. Start de computer opnieuw op en installeer Flash.

Zelfstandig werken

Voor de volledig zelfstandige les laat u de groep in tweetallen achter de computer werken met het leerlingenblad. Om te voorkomen dat de leerlingen ook de docentenhandleiding met de antwoorden gaan bekijken moet u dit leerlingenblad eerst op de computers klaarzetten voor de leerlingen. Tevens moeten de leerlingen beschikken over de inlogcode van Teleblik. U kunt het antwoordenblad voor de leerlingen uitprinten, zodat de leerlingen zichzelf kunnen controleren voordat zij aan de verwerkingsopdracht gaan werken. Op het antwoordenblad staan tevens richtlijnen om te werken met de componeertool www.ikcomponeer.nl.

Klassikaal werken

Dit is het gedeelte van de handleiding wanneer u de les klassikaal behandelt. Om samen met de leerlingen naar de filmfragmenten te kunnen kijken kunt u het leerlingenblad op het digitale schoolbord open zetten.

Lesduur: 40 minuten

Lesdoel	<ul style="list-style-type: none"> • De leerlingen weten wat musiceren is en weten dat dit met en zonder instrumenten kan. • De leerlingen weten wat een orkest en koor is en kennen het verschil tussen beide. • De leerlingen kennen de volgende termen: musiceren, musici, orkest, koor, componist, muziek, improviseren, componeren. • Bij iedere term kunnen de leerlingen een omschrijving geven van wat de term inhoudt. • De leerlingen weten dat een compositie wordt opgebouwd uit een aantal elementen die vervolgens geordend worden in op elkaar gestapelde lagen.
Benodigheden	<ul style="list-style-type: none"> • laatste versie van de Flash Player • inlogcode voor Teblik • Digitaal schoolbord met internetaansluiting, leerlingenblad en voor de verwerking per tweetal een computer en antwoordenblad • Leerlingenblad, antwoordenblad, pen & papier en voor ieder tweetal een computer
Domeinen	<ul style="list-style-type: none"> • Muziek maken, vastleggen, spreken over
Werkvormen	<ul style="list-style-type: none"> • Klassikaal en zelfstandig • klassikaal: Volledig zelfstandig in tweetallen achter de computer • zelfstandig: Praten, kijken en luisteren, zelf componeren achter de computer

Inleiding (5 minuten, klassikaal)

- Vertel de leerlingen over het bezoek aan het Muziekcentrum van de Omroep. Je gaat daar *Samen Musiceren en Componeren*. Maar wat is dat nou precies? *Musiceren* is samen muziek maken. Binnen het Muziekcentrum van de Omroep wordt door verschillende mensen samen muziek gemaakt; de *musici*. Er zijn musici die hierbij instrumenten gebruiken en musici die alleen hun stem gebruiken om samen muziek te maken.

1 Hoe heet een groep mensen die met instrumenten samen muziek maken?

- ▶ Orkest (NB: in een band zitten meestal zang en instrumenten samen en dit bestaat uit minder mensen dan een orkest)

2 Hoe heet een groep mensen die met hun stem samen muziek maken?

- ▶ Koor

Muziek wordt bedacht door een componist. Zoals een schrijver van boeken een verhaal schrijft, zo schrijft een componist een muziekstuk. Dit schrijven van muziek heet *componeren*. Maar wat is nu eigenlijk muziek?

Kern (20 minuten, klassikaal)

Wat is muziek?

Bekijk fragment 1: Wat is muziek?

<http://www.teblik.nl/player/media/54324/fragment?start=160&end=367>

Hierin is Klokhuis presentator Jeroen op bezoek bij componist Harry de Wit.

Kijkvragen vooraf:

3 Welke definitie van muziek wordt er in het fragment gegeven?

- ▶ Muziek wordt samengesteld uit geluiden, het is georganiseerd geluid

4 Aan het begin van het fragment worden de woorden improviseren en componeren genoemd. Wat zou het verschil zijn?

- ▶ Improviseren: zonder vooraf na te denken (zonder gedetailleerd plan) geluiden maken. Componeren: eerst bedenken hoe je geluiden gaat samenstellen en ordenen en dan opschrijven (het woord componeren betekent letterlijk: samenstellen).

- Vroeger, tot de 20ste eeuw, waren er allerlei regels waar een componist zich aan moest houden bij het schrijven, het componeren, van muziek. Wanneer hij zich niet aan die regels hield dan werd zijn muziek niet gespeeld en verdiende hij geen geld. In de 20ste eeuw veranderde dit. De componisten bedachten hun eigen regels, de muziek ging hierdoor anders klinken dan de mensen gewend waren. Dit heet 20ste eeuwse muziek. De componisten gebruiken over het algemeen wel nog steeds een basisidee van begin-, middendeel en slot.
- De leerlingen gaan tijdens het repetitiebezoek luisteren naar een compositie. Daarna gaan ze met instrumenten en hun stem zelf een compositie maken en uitvoeren.

Hoe wordt een compositie gemaakt?

Bekijk fragment 2: Hoe maak je een compositie?

<http://www.teleblik.nl/player/media/54324/fragment?start=484&end=713>

Hierin is Klokhuispresentator Jeroen in de studio van Harry de Wit.

Kijkvragen vooraf:

5 Welke dingen noemt Jeroen in het filmpje op die nodig zijn om te beginnen met componeren? (tip: meteen aan het begin van het fragment!)

- ▶ 1. een ideeetje gemaakt achter de piano (wat voor soort muziek het wordt, wat het moet uitbeelden e.d.)
- 2. geluiden van op straat en zelf gemaakt op (zelfgemaakte) instrumenten
- 3. keyboard waar alle geluiden in opgeslagen zijn
- 4. studio met computer waar je alles kan opnemen en eventueel noteren.

6 Hoe begint Harry met componeren?

- ▶ Hij organiseert alle losse elementjes door ze onder elkaar te gaan zetten in laagjes

7 Er wordt in het fragment gesproken over 'lagen'. Uit welke lagen bestaat de compositie die Harry de Wit aan het componeren is?

- ▶ • basislaag, met achtergrondgeluiden en basisritme
- melodielaag, gespeeld op verschillende instrumenten

Een denkvraag:

8 Zou Harry de Wit deze composities ook op papier opschrijven?

- ▶ Nee, hij bewaart het beginopzetje en de uiteindelijke opname. Zijn stukken worden gebruikt bij documentaires en theatervoorstellingen. De muziek wordt niet gecomponeerd voor een concert waarbij de musici de muziek van blad uitvoeren.

Verwerking (15 minuten, zelfstandig)

Opdracht (zelfstandig)

De leerlingen gaan nu zelf aan de slag met muziek componeren.

Bekijk met de leerlingen *the making of* film van hoe de musici van het MCO de verschillende muziekelementen voor de game hebben ingespeeld.

http://content1c.omroep.nl/7f321d3f5aea154126e2456b43b675ac/4ca1e04b/mco/educatie/componeer%20tool_video2.mov

Deel het antwoordenblad aan de leerlingen uit. Hierop staan richtlijnen om te gaan werken met de game op www.ikcomponeer.nl Zij kunnen dit, in tweetallen met koptelefoon op, direct na de les doen of tijdens een moment voor zelfstandig werken.